

Poročilo po zaključenem raziskovalnem delu

Percepcija učinkovitosti prijave premoženjskega stanja in dolžnosti razkritja nasprotja interesov

Pripravljeno za: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti
in Pravno fakulteto v Ljubljani

Pripravil: Ipsos d.o.o.
Leskoškova 9e, 1000 Ljubljana, Slovenija

Na strani naročnika:
dr. Liljana Selinšek

Datum: 19. 06. 2023

KAZALO

1.	Uvod – predmet javnega naročila	3
2.	Metodologija in vzorec	4
3.	Osnovne ugotovitve	4
4.	Rezultati raziskave.....	6
	4.1 <i>Prijava premoženjskega stanja</i>	6
	4.1.1 Zavezanci za prijavo premoženjskega stanja	7
	4.1.2 Nezavezanci za prijavo premoženjskega stanja	13
	4.2 <i>Dolžnost razkritja in prijave nasprotja interesov</i>	18
	4.2.1 Zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov	19
	4.2.3 Nezavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov	23
	4.3 <i>Percepcija stopnje proti-korupcijske birokracije</i>	25
	4.4 <i>Demografija</i>	26

1. Uvod – predmet javnega naročila

Raziskavo sta vodila Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti in Pravna fakulteta v Ljubljani v okviru projekta »Preventivna (ne)pravičnost: preventivno preprečevanje kriminalitete in družbene škode«, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (št. projekta: JN5-2565).

V njenem imenu jo je izvedlo mednarodno raziskovalno podjetje Ipsos d.o.o.

Podatki, pridobljeni z raziskavo »Percepcija učinkovitosti prijave premoženjskega stanja in dolžnosti razkritja nasprotja interesov«, zagotavljajo ključne informacije o mnenju zavezancev o ureditvi in učinkovitosti institutov prijave premoženjskega stanja in dolžnosti razkritja nasprotja interesov, ki ju ureja Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. Raziskava se je osredotočala na oceno zakonske ureditve in percepcijo učinkovitosti prijave premoženjskega stanja ter dolžnosti razkritja nasprotja interesov in ne na izvajanje teh institutov v posamezni organizaciji.

Javno naročilo je vključevalo:

- pripravo vprašalnika za potrebe spletnega anketiranja,
- izvedbo raziskave,
- izdelavo podatkovne baze,
- izvedba analiz in pripravo poročila raziskave.

V nadaljevanju dokumenta je predstavljeno poročilo raziskovanja.

Podrobnejša analiza rezultatov raziskave je objavljena v Reviji za kriminalistiko in kriminologijo v članku *Selinšek, L. (2023). (Ne)uspešnost preventivnih protikorupcijskih orodij s poudarkom na prijavi premoženjskega stanja in dolžnosti razkritja nasprotja interesov, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, let. 74, št. 2, str. 71 – 87.*

2. Metodologija in vzorec

Raziskava je bila izvedena s pomočjo spletne ankete. Podjetje Ipsos d.o.o je v sodelovanju z naročnikom pripravilo bazo kontaktov, na katere je bilo poslano povabilo za sodelovanje v raziskavi, s povezavo do ankete. Zaradi odsotnosti že razvitih vprašalnikov za preučevanje konkretnega raziskovalnega problema smo vprašalnik za potrebe te raziskave v sodelovanju z izvajalcem sestavili sami, pri čemer zaradi organizacijskih, časovnih in finančnih omejitev ni bil pilotno testiran.

Ipsos je bazo kontaktov pripravil iz Poslovnega registra podjetij in institucij v Sloveniji. V bazi so bila zajeta podjetja oziroma institucije s področja javne uprave in večja podjetja, ki so v 100-% lasti države. Povabilo za sodelovanje v raziskavi je bilo poslanih na 1717 naslovov. V raziskavi je sodelovalo 167 oseb. Stopnja odgovora je bila 9,7 %.

V okviru raziskave smo večinoma z uporabo 7-stopenjskih Likertovih lestvic ugotavljali, kako posamezniki dojemajo izvedbene določbe in učinkovitost obravnavanih orodij. Pri tem štejemo, da mnenja oziroma ocene od 1 do 3 potrjujejo trditev na levi strani grafa (neprijazen, neučinkovit, neodvrčalen, formalističen ...), ocene od 5 do 7 pa trditev na nasprotni strani (prijazen, učinkovit, odvrčalen, vsebinski ...). Ocena 4 označuje neodločeno oziroma nevtralnno mnenje (srednje, niti-niti, ...).

3. Osnovne ugotovitve

75 % vseh sodelujočih v raziskavi je zavezancev za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK), 45 % pa zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov. 52 % vprašanih je hkrati zavezancev za prijavo premoženjskega stanja kot tudi zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov.

Kar zadeva percepcijo o prijaznosti sistema prijave premoženjskega stanja zavezancu, so si mnenja precej deljena. 35 % sodelujočih v raziskavi, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja, meni, da je sistem prijave dokaj neprijazen (ocene od 1 do 3), 34 % pa jih meni, da je sistem zavezancu prijazen (ocene od 4 do 7).

Slabi dve tretjini vprašanih, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja, menita, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja ne odvrča oziroma nima vpliva na posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju. Slabi dve tretjini jih prav tako menita, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja ne odvrča premožnih posameznikov z legalno pridobljenim premoženjem od kandidiranja za ključne položaje v javnem sektorju. Zgolj slaba četrtnina vprašanih, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja, je mnenja, da je prijava premoženjskega stanja učinkovito orodje za preprečevanje korupcije. Po drugi strani jih 45 % meni, da učinkovitost prijave premoženjskega stanja ni sorazmerna z bremenom, ki ga izpolnjevanje prijave premoženjskega stanja in poročanje o spremembah v premoženju pomeni za zavezance. Kar slaba polovica vprašanih zavezancev za prijavo premoženjskega stanja je mnenja, da javna objava sprememb premoženjskega stanja ne pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja. Slaba tretjina o tem nima opredeljenega mnenja.

Le dobra polovica anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja, pozna institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK. 41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja nima vpliva na posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju. Prav tako 41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in

poznajo institut prijave premoženjskega stanja, meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja nima vpliva na kandidiranje premožnih posameznikov z legalno pridobljenim premoženjem za ključne položaje v javnem sektorju. 41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, je mnenja, da prijava premoženjskega stanja ni učinkovito orodje za preprečevanje korupcije. 55 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, meni, da javna objava sprememb premoženjskega stanja pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja. 81 % zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov ve, da je Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije tisti zakon, ki jih zavezuje k razkritju in prijavi nasprotja interesov.

20 % zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov se je pri svojem delu že znašlo v nasprotju interesov, ki ga je bilo potrebno prijaviti oziroma razkriti nadrejenemu.

Polovica (52 %) zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov meni, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov učinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije.

60 % anketirancev, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov, meni, da obstoječa pravila za izogibanje nasprotju interesov naslavlja problem nasprotja interesov pretežno formalistično.

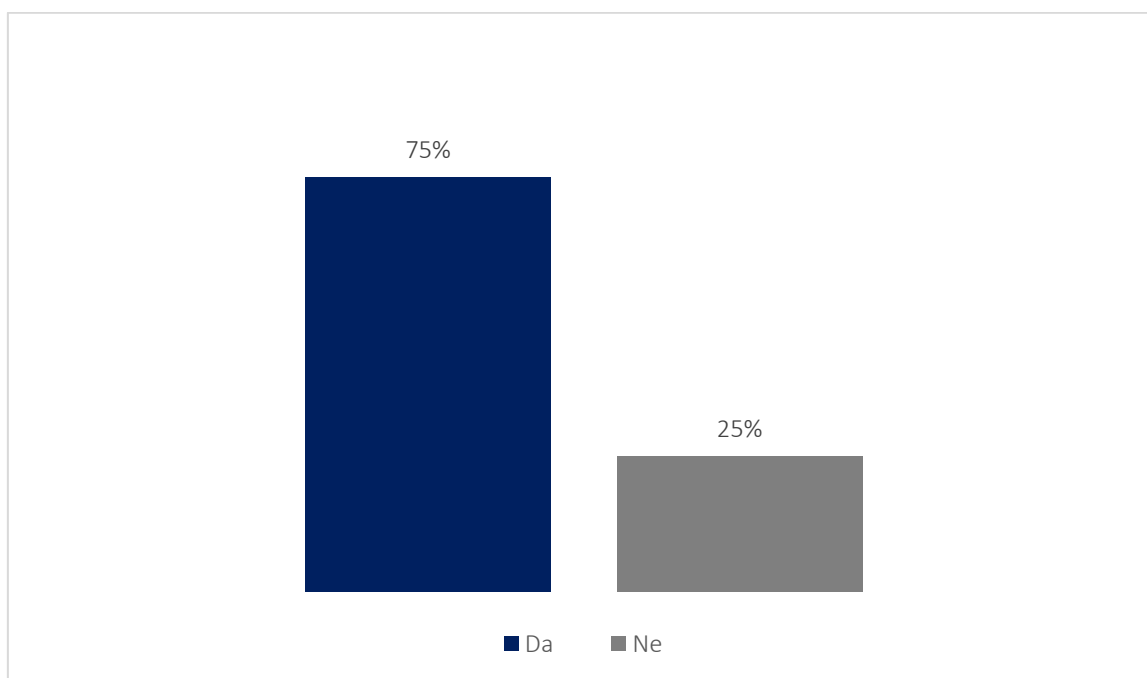
58 % tistih, ki niso zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov, pozna institut dolžnosti razkritja in prijave nasprotja interesov po ZIntPK. Slaba tretjina jih meni, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov neučinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije, tretjina jih meni, da je to učinkovito orodje, dobra tretjina pa o tem nima posebnega mnenja.

Kar slaba polovica vseh sodelujočih v raziskavi, ki poznajo obravnavana instituta (48 %), se strinja, da so preventivni protikorupcijski mehanizmi naravnani preveč formalistično in premalo vsebinsko. Kar slaba tretjina pa se o tem ne more opredeliti.

4. Rezultati raziskave

4.1 Prijava premoženjskega stanja

Vprašanje 1 : Ali ste zavezanec za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (v nadaljevanju: ZIntPK)?

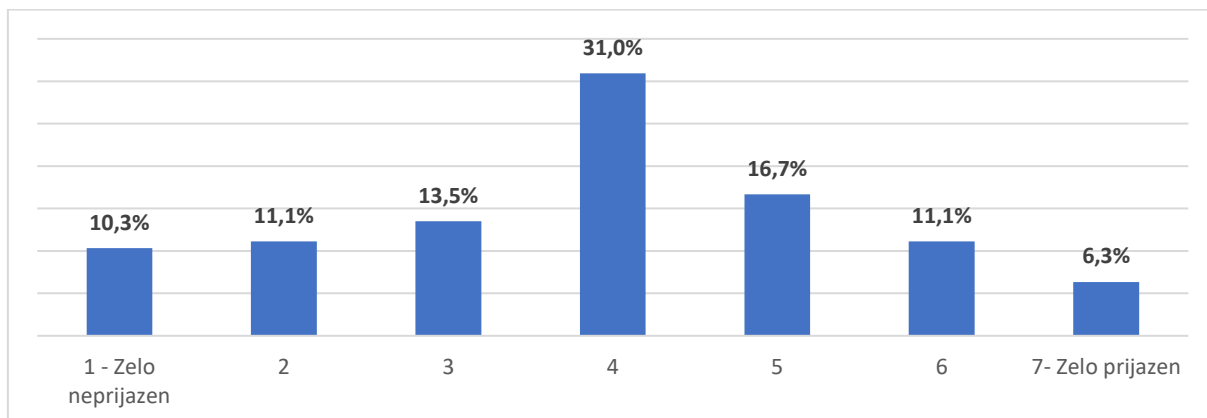

Osnova: Vsi anketiranci; n=167

75 % vseh sodelujočih v raziskavi je zavezanec za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK).

4.1.1 Zavezanci za prijavo premoženjskega stanja

Vprašanje 2: Ali menite, da je obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja zavezancu prijazen?

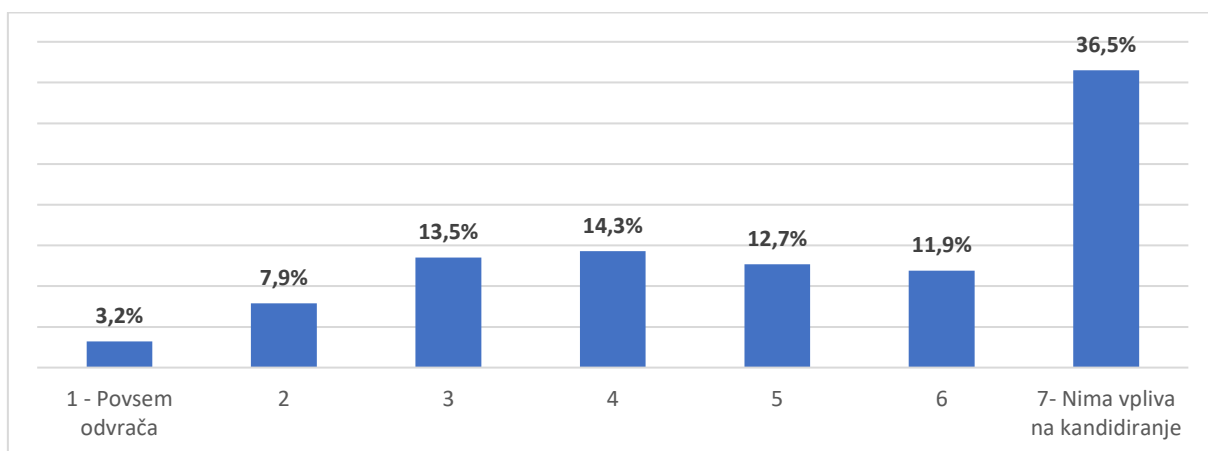

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Povprečje	3,91
Mediana	4,00
Modus	4
Standardni odklon	1,644
Minimum	1
Maksimum	7

Glede prijaznosti sistema sodelujoči nimajo enotnega mnenja. 35 % sodelujočih v raziskavi, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja meni, da je sistem prijave dokaj neprijazen (ocene od 1 do 3) in 34 % jih meni, da je sistem zavezancu prijazen (ocene od 4 do 7). Povprečna ocena znaša 3,9.

Vprašanje 3 : Ali menite, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja odvrča posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju?

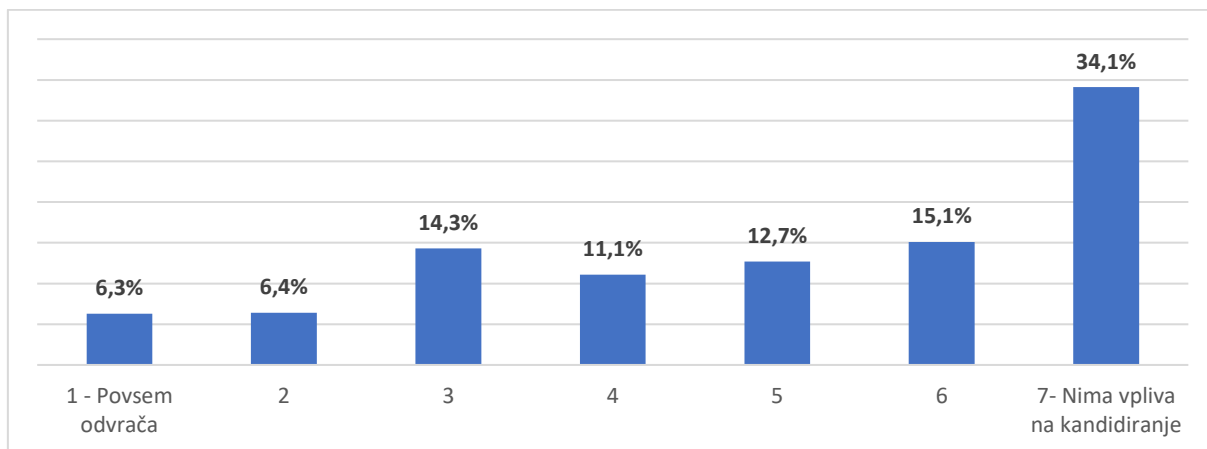

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Povprečje	5,07
Mediana	5,00
Modus	7
Standardni odklon	1,873
Minimum	1
Maksimum	7

Slabi dve tretjini zavezancev za prijavo premoženjskega stanja meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja ne odvrča posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju oziroma nima vpliva na kandidiranje (ocene od 5 do 7).

Vprašanje 4 : Ali menite, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja odvrča premožne posameznike z legalno pridobljenim premoženjem od kandidiranja za ključne položaje v javnem sektorju?

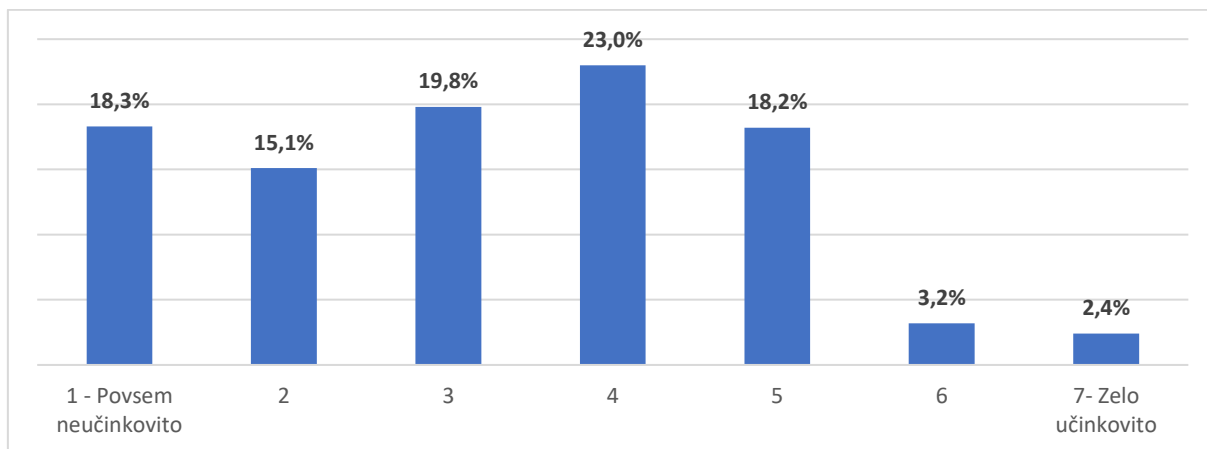

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Povprečje	4,99
Mediana	5,00
Modus	7
Standardni odklon	1,953
Minimum	1
Maksimum	7

Slabi dve tretjini zavezancev za prijavo premoženjskega stanja prav tako meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja ne odvrča premožne posameznike z legalno pridobljenim premoženjem od kandidiranja za ključne položaje v javnem sektorju (ocene od 5 do 7).

Vprašanje 5: Ali menite, da je prijava premoženjskega stanja učinkovito orodje za preprečevanje korupcije?

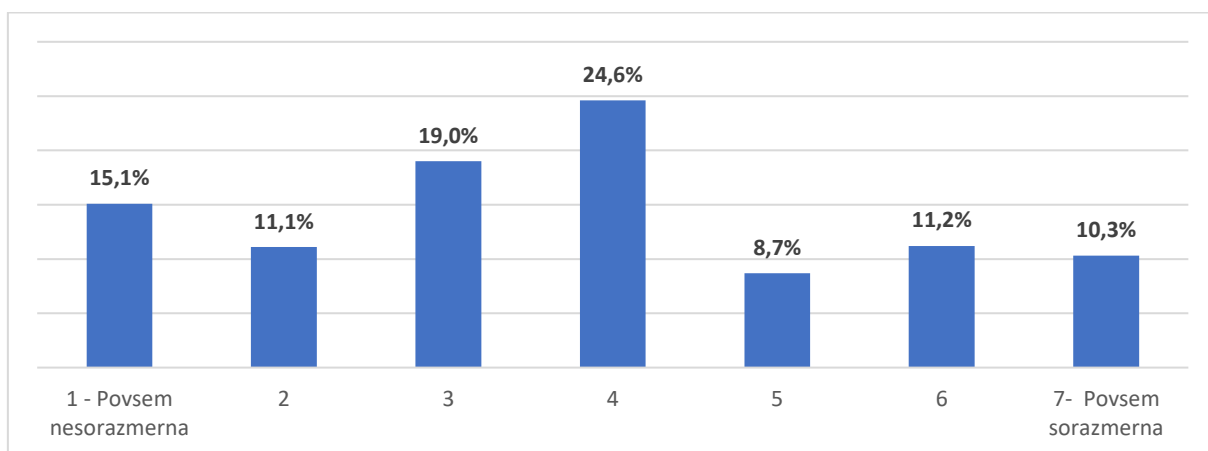

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Povprečje	3,27
Mediana	3,00
Modus	4
Standardni odklon	1,567
Minimum	1
Maksimum	7

Zgolj slaba četrtnina zavezancev za prijavo premoženjskega stanja meni, da je prijava premoženjskega stanja učinkovito orodje za preprečevanje korupcije.

Vprašanje 6: Ali menite, da je učinkovitost prijave premoženjskega stanja sorazmerna z bremenom, ki ga izpolnjevanje prijave premoženjskega stanja in poročanje o spremembah v premoženju pomeni za zavezance?

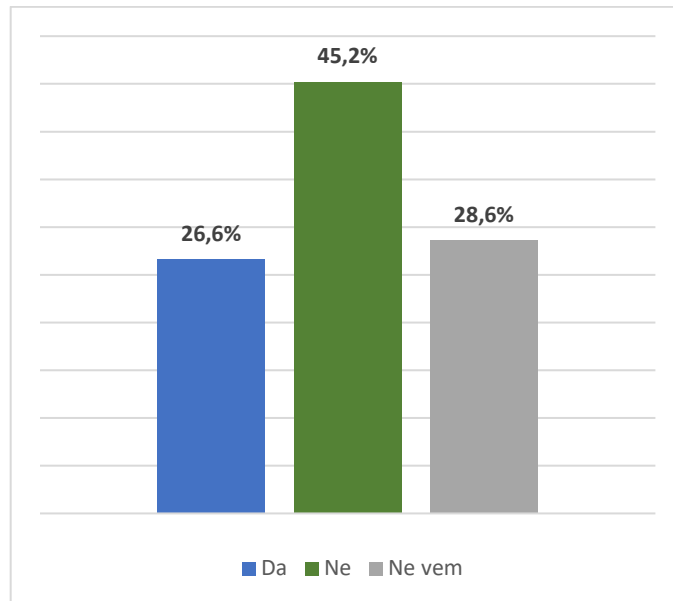

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Povprečje	3,75
Mediana	4,00
Modus	4
Standardni odklon	1,849
Minimum	1
Maksimum	7

45 % zavezancev za prijavo premoženjskega stanja meni, da učinkovitost prijave premoženjskega stanja ni sorazmerna z bremenom, ki ga izpolnjevanje prijave premoženjskega stanja in poročanje o spremembah v premoženju pomeni za zavezance.

Vprašanje 7: Ali menite, da javna objava sprememb premoženjskega stanja pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja?

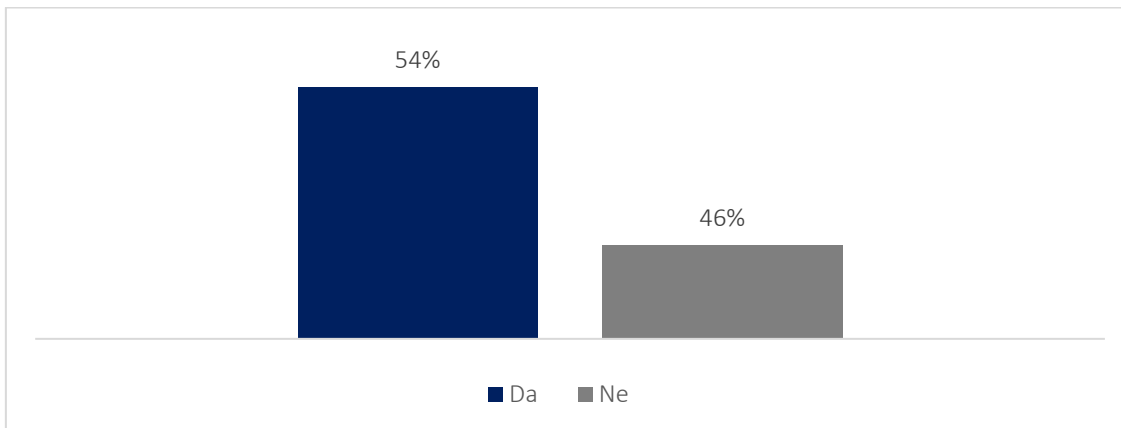

Osnova: Vsi anketiranci, ki so zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=126

Kar 45 % zavezancev za prijavo premoženjskega stanja je mnenja, da javna objava sprememb premoženjskega stanja ne pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja. Slaba tretjina, o tem nima opredeljenega mnenja.

4.1.2 Nezavezanci za prijavo premoženjskega stanja

Vprašanje 8 : Ali poznate institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK?

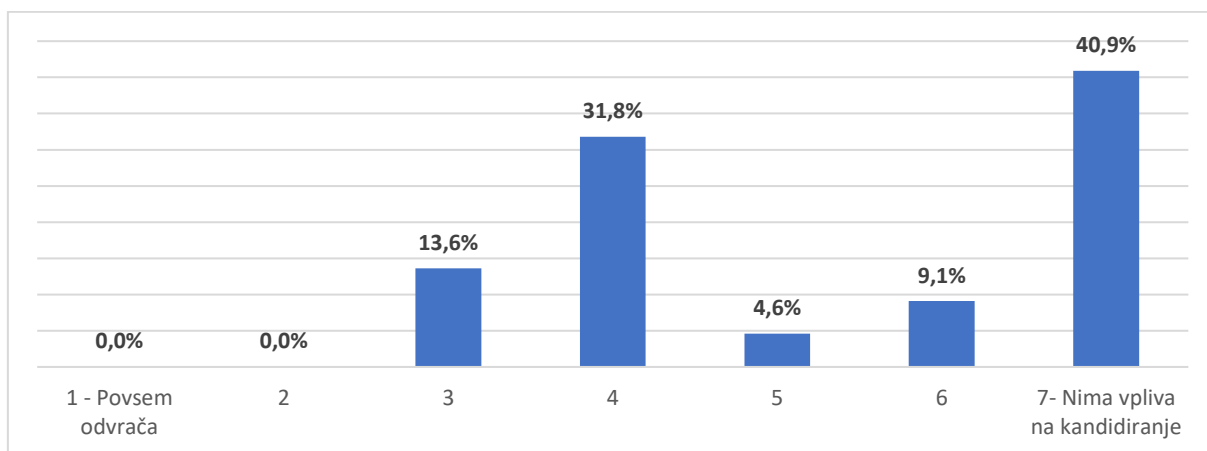

Osnova: Vsi anketiranci, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK); n=41

Le dobra polovica anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja, pozna institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK.

Na vprašanja od 9 do 12 so odgovarjali samo anketiranci, ki poznajo institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK.

Vprašanje 9: Ali menite, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja odvrča posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju?

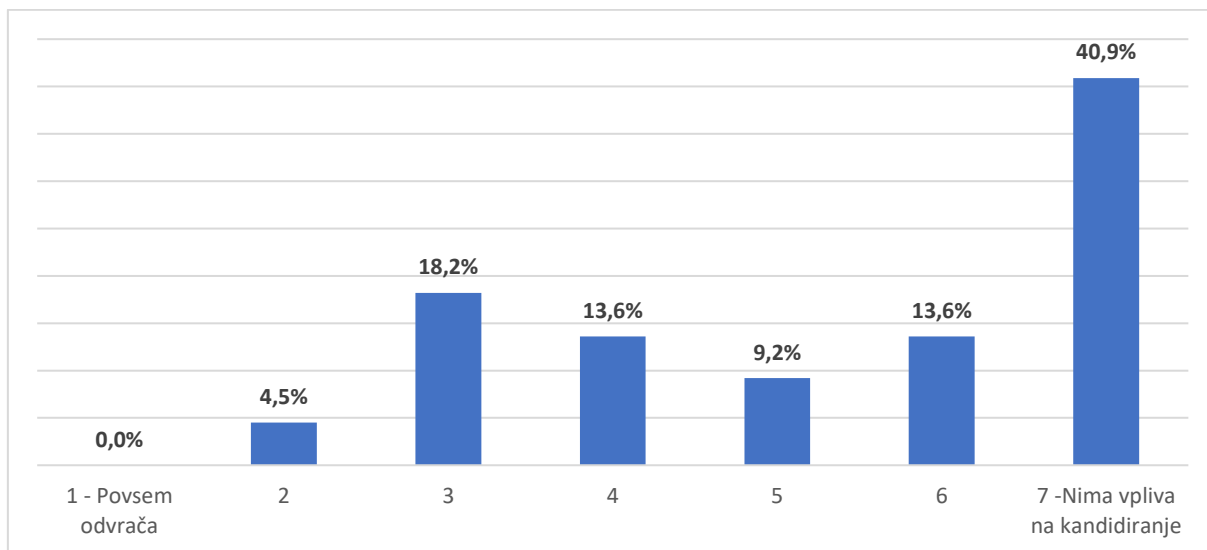

Osnova: Vsi anketiranci, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK) in poznajo institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK; n=22

Povprečje	5,32
Mediana	5,50
Modus	7
Standardni odklon	1,615
Minimum	3
Maksimum	7

41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja nima vpliva na posameznike s premoženjem sumljivega izvora, da bi kandidirali za ključne položaje v javnem sektorju.

Vprašanje 10: Ali menite, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja odvrča premožne posameznike z legalno pridobljenim premoženjem od kandidiranja za ključne položaje v javnem sektorju?

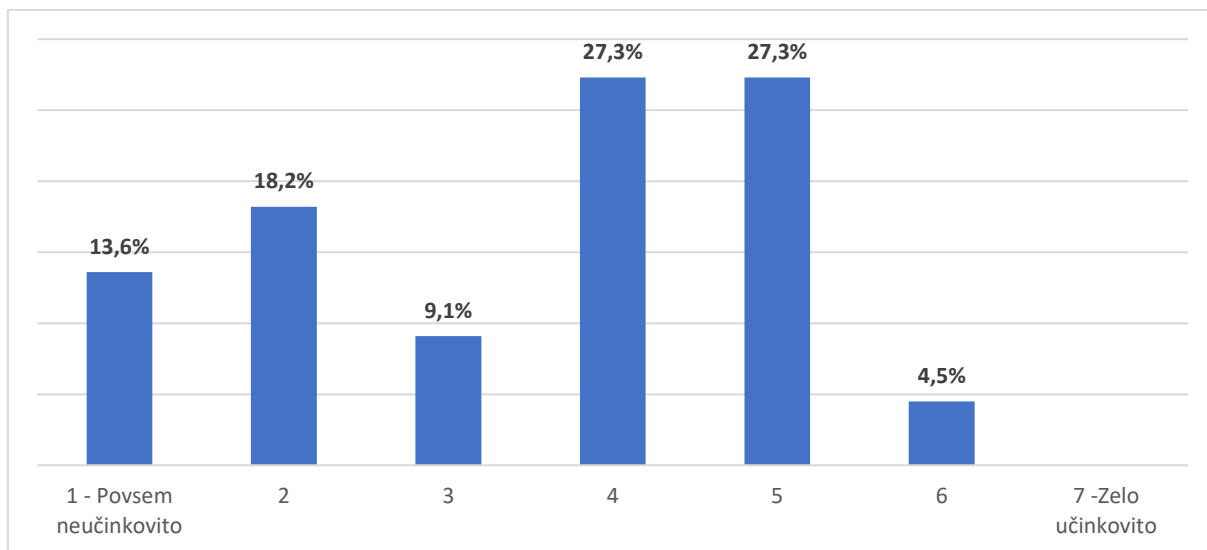

Osnova: Vsi anketiranci, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK) in poznajo institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK; n=22

Povprečje	5,32
Mediana	6,00
Modus	7
Standardni odklon	1,756
Minimum	2
Maksimum	7

41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, prav tako meni, da obstoječi sistem prijave premoženjskega stanja nima vpliva na kandidiranje premožnih posameznikov z legalno pridobljenim premoženjem za ključne položaje v javnem sektorju.

Vprašanje 11: Ali menite, da je prijava premoženjskega stanja učinkovito orodje za preprečevanje korupcije?

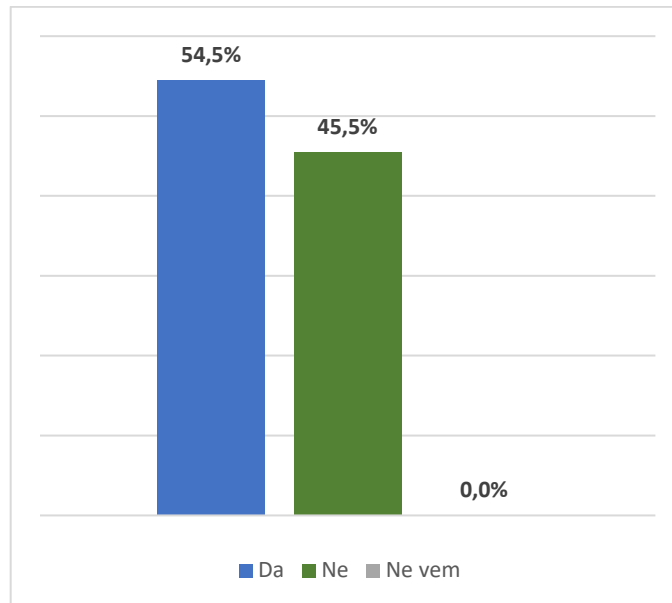

Osnova: Vsi anketiranci, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK) in poznajo institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK; n=22

Povprečje	3,50
Mediana	4,00
Modus	4
Standardni odklon	1,535
Minimum	1
Maksimum	6

41 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, je mnenja, da prijava premoženjskega stanja ni učinkovito orodje za preprečevanje korupcije (ocene od 1 do 3).

Vprašanje 12: Ali menite, da javna objava sprememb premoženjskega stanja pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja?

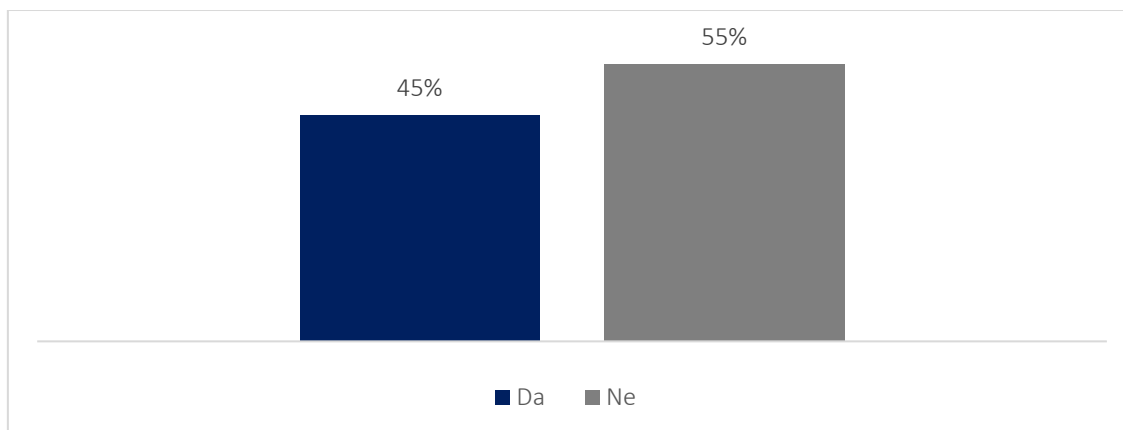

Osnova: Vsi anketiranci, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK) in poznajo institut prijave premoženjskega stanja po ZIntPK; n=22

Skoraj 55 % anketirancev, ki niso zavezanci za prijavo premoženjskega stanja in poznajo institut prijave premoženjskega stanja, meni, da javna objava sprememb premoženjskega stanja pripomore k učinkovitosti instituta prijave premoženjskega stanja.

4.2 Dolžnost razkritja in prijave nasprotja interesov

Vprašanje 13: Ali ste zavezanec za razkritje in prijavo nasprotja interesov?

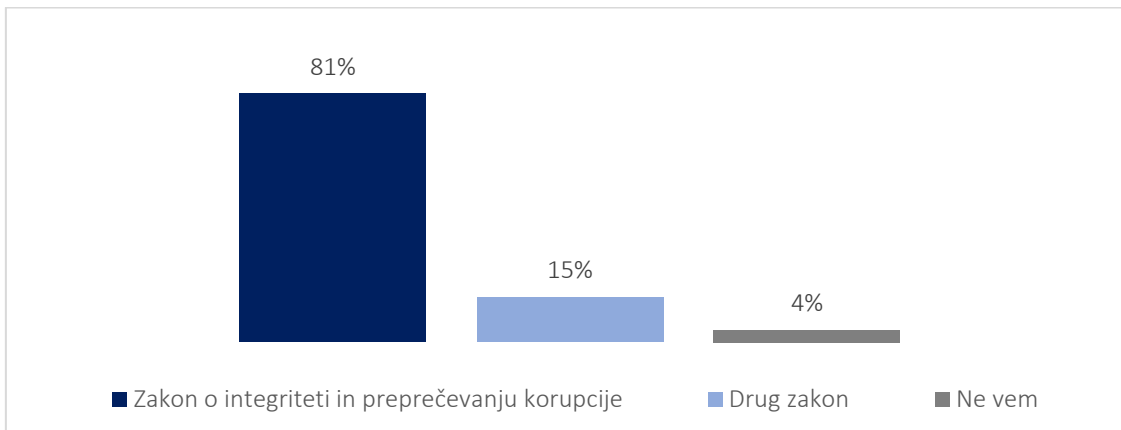

Osnova: Vsi anketiranci; n=167

45 % vseh sodelujočih v raziskavi je zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov. Od tega jih je 52 % hkrati tudi zavezancev za prijavo premoženjskega stanja skladno z Zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije ZIntPK.

4.2.1 Zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov

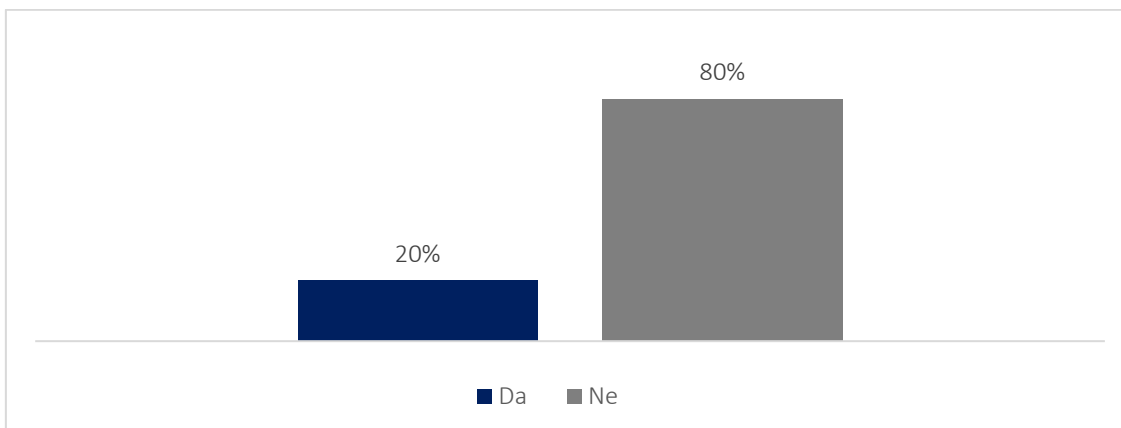
Vprašanje 14: Kateri zakon vas zavezuje k razkritju in prijavi nasprotja interesov?

Osnova: Anketiranci, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov; n=75

81 % zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov ve, da je Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije tisti zakon, ki jih zavezuje k razkritju in prijavi nasprotja interesov.

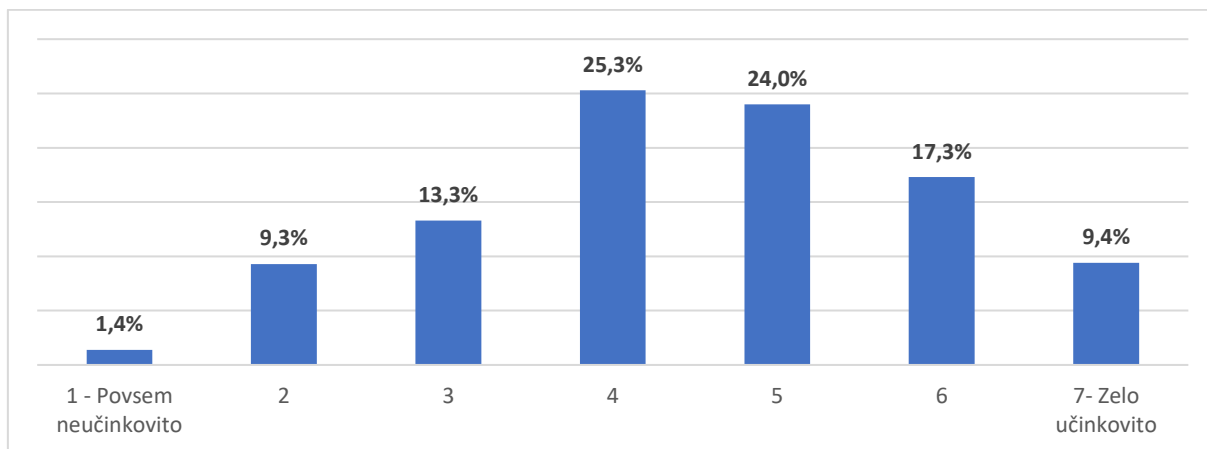
Vprašanje 15: Ali ste se pri svojem delu že znašli v nasprotju interesov, ki ga je bilo potrebno prijaviti oziroma razkriti nadrejenemu?

Osnova: Anketiranci, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov; n=75

20 % zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov se je pri svojem delu že znašlo v nasprotju interesov, ki ga je bilo potrebno prijaviti oziroma razkriti nadrejenemu.

Vprašanje 16: Ali menite, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov učinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije?

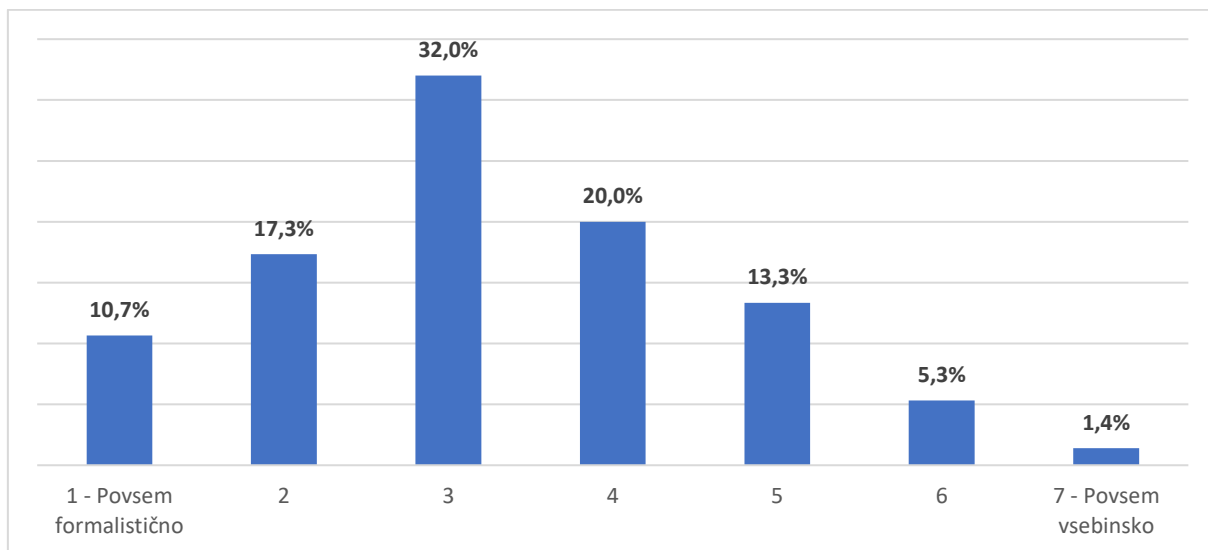

Osnova: Anketiranci, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov; n=75

Povprečje	4,51
Mediana	5,00
Modus	4
Standardni odklon	1,474
Minimum	1
Maksimum	7

Polovica (52 %) zavezancev za razkritje in prijavo nasprotja interesov meni, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov učinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije (ocene od 5 do 7).

Vprašanje 17: Ali menite, da obstoječa pravila za izogibanje nasprotju interesov naslavlja problem nasprotja interesov z vsebinskega vidika ali pretežno formalistično?

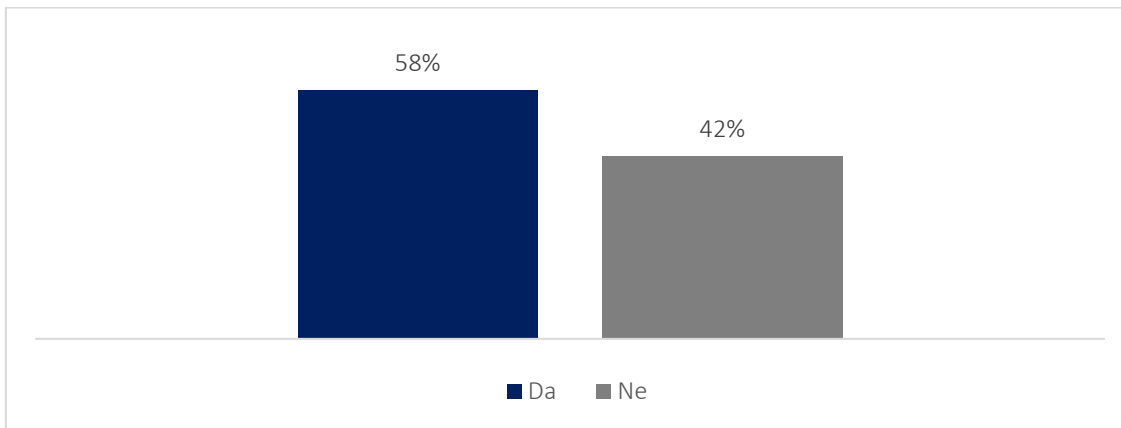
Osnova: Anketiranci, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov; n=75

<i>Povprečje</i>	3,29
<i>Mediana</i>	3,00
<i>Modus</i>	3
<i>Standardni odklon</i>	1,402
<i>Minimum</i>	1
<i>Maksimum</i>	7

60 % anketirancev, ki so zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov, je mnenja, da obstoječa pravila za izogibanje nasprotju interesov naslavlja problem nasprotja interesov pretežno formalistično (ocene od 1 do 3).

4.2.3 Nezavezanci za razkrije in prijavo nasprotja interesov

Vprašanje 18: Ali poznate institut dolžnosti razkritja in prijave nasprotja interesov po ZIntPK?

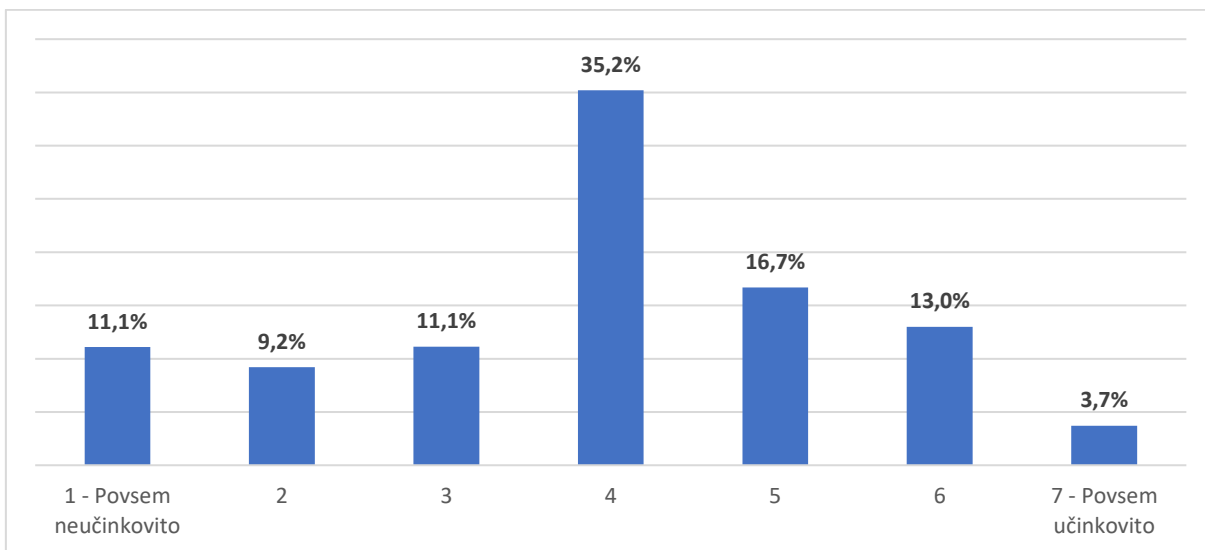

Osnova: Anketiranci, ki niso zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov; n=92

Dobra polovica anketirancev, ki niso zavezanci za razkritje in prijavo nasprotja interesov, pozna institut dolžnosti razkritja in prijave nasprotja interesov po ZIntPK.

Na vprašanje št. 19 so odgovarjali samo anketiranci, ki poznajo institut dolžnosti razkritja in prijave nasprotja interesov po ZIntPK.

Vprašanje 19: Ali menite, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov učinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije?

Osnova: Anketiranci, ki niso zavezanci, a poznajo institut dolžnosti razkritja in prijave nasprotja interesov po ZIntPK; n=54

Povprečje	3,91
Mediana	4,00
Modus	4
Standardni odklon	1,593
Minimum	1
Maksimum	7

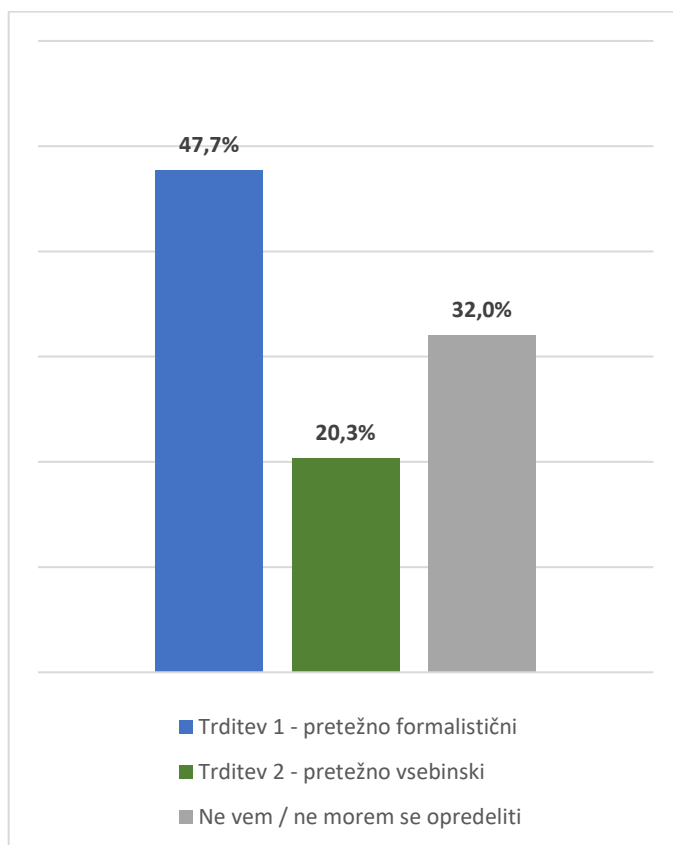
Mnenja o učinkovitosti so zelo deljena. Slaba tretjina jih meni, da je obveznost razkritja in prijave nasprotja interesov neučinkovito orodje za dvig integritete in preprečevanje korupcije, druga tretjina jih meni, da je to učinkovito orodje, zadnja tretjina pa o tem nima posebnega mnenja.

4.3 Percepcija stopnje proti-korupcijske birokracije

Vprašanje 20: S katero trditvijo se bolj strinjate?

Trditev 1: »Preventivni proti-korupcijski mehanizmi so naravnani preveč formalistično in premalo vsebinsko. Zavezance za prijavo premoženjskega stanja in razkritje nasprotja interesov zakonske obveznosti nesorazmerno obremenjujejo glede na učinek, ki ga imata ta dva instituta na preprečevanje korupcije.«

Trditev 2: »Preventivni proti-korupcijski mehanizmi so naravnani dovolj vsebinsko in ne preveč formalistično. Zavezancev za prijavo premoženjskega stanja in razkritje nasprotja interesov zakonske obveznosti ne obremenjujejo nesorazmerno glede na učinek, ki ga imata ta dva instituta na preprečevanje korupcije.«

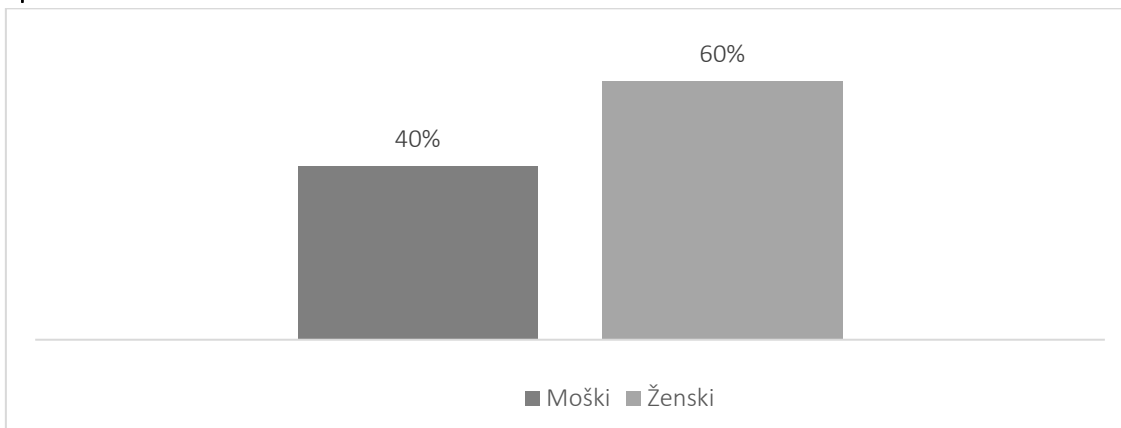

Osnova: Vsi anketiranci, ki poznajo obravnavana instituta; n=128

Kar slaba polovica anketiranih, ki so odgovarjali na vsebinska vprašanja, se strinja, da so preventivni protikorupcijski mehanizmi naravnani preveč formalistično in premalo vsebinsko. Slaba tretjina se o tem ne more opredeliti.

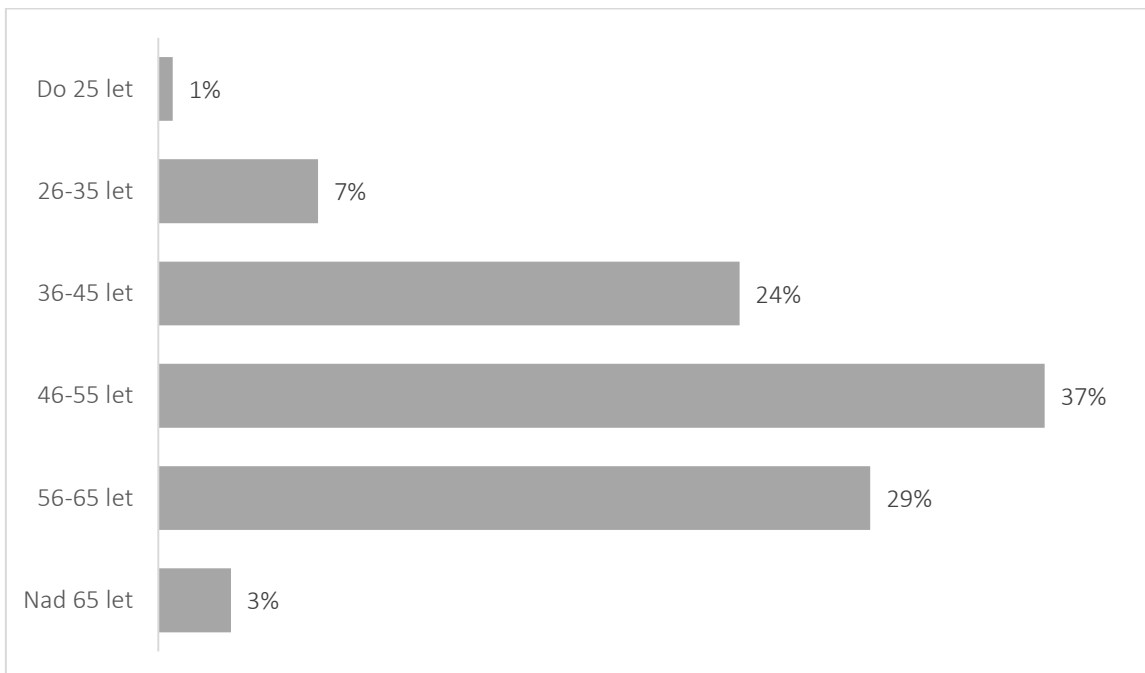
4.4 Demografija

Spol:

Osnova: Vsi anketiranci; n=167

Starost:

Osnova: Vsi anketiranci; n=167